

Sava Damjanov

TITO JE (BIO) JA

"Sve će to narod pozlatiti", često je govorio Tito, ali to kao da nije razumeo niko. "Sve će to narod pozlatiti", rekao je on i u posljednjem trenutku svog ovozemaljskog života, ali zidovi jedne sobe Kliničkog centra u Ljubljani kao da nisu imali uši. "Sve će to narod pozlatiti", tako je glasila prva i poslednja rečenica Titovog tajnog testamenta, ali niko kao da nije imao oči... Svi su se, zapravo, oduvek pravili gluvi, slepi i nerazumni pravdajući to sopstvenim uverenjem da je osoba skrivena iza imena Josip Broz natprirodno biće, čije su misli, reči i postupci nepojamni običnim smrtnicima i čije kraljevstvo nikako nije od ovoga sveta. Predrasude puka, fantazme neuke rulje, religiozni zanos prostaka koji vazda traže misteriju u onome što misterija nikada nije bilo i nikada ne može biti! Da su samo pitali Učiteljicu Života, da su samo uplovili u mirne vode činjenica, da su samo nevernu Maštu prineli na mirisni žrtvenik Istine, otvorile bi se dveri neba i hor anđela izustio bi basmu:

Na dalekom severu sveta, gde strme hridi i olujni vetri probadaju talase mora, postoji uska špilja-najtamnija špilja pod kapom nebeskom! U njoj je živio div koji je stolećima odolevao sudbini i bavio se ribolovom. Njegove priče uvek su imale empirijsko poreklo i empirijski smisao, dakle - predstavljale su svojevrsne alatke pomoću kojih je on krotio prirodu. Na primer, voleo je priču o gvožđu: pomoću te priče div je vadio iz rudnika plemenite metale i u njih okivao zarobljene neprijatelje; pričom o svinji izvršavao je smrtnu kaznu nad zarobljenicima; "Ivicom i Maricom"- naravno u svojoj verziji - priređivao je raskošne gozbe od odeće i tela svojih neprijatelja. Uopšte, div je i ribao i ribarski prigovarao, ali ipak, bio je sam, najusamljeniji div pod kapom nebeskom! Priču o Titu ispričao sam mu ja, to je bila jedina priča koja nije pripadala njemu, ali ni meni, jer baš me je ta priča zauvek okovala u njegove negve, pružajući mi nadu da ću jednom biti pogubljen a od mojih ostataka priređena raskošna gozba:

Za predjelo svinjska glava i špek, za njima purica i mlinci, na kraju maleni štrukli: kruh, kačamak i cviček, luk prema raspoloženju. Postfestum dolazi priča: ne priča o minuloj gozbi, ne priča o Josipu Brozu, već PRIČA KOJA JE ISPRIČALA TITA. Ona dolazi i kaže: ja sam priča koja je ispričala Tita - pričala sam TI bezbroj puta, pričala sam ti TO! Pričala sam TiTo u postelji, pričala sam ti to kraj ratne logorske vatre, pričala sam TITO kada su padale zvezde i ustajali mrtvi partizani. Za doručak kuhani pršut, za ručak tripice i parmezan, za večeru - stroga dijeta! Tako je zaista bilo: kada sam bila dijete, kad-dakle - Broz bejaše dijete, u mrklom mraku izbe pričala sam budućeg Tita. Da ne ponavljam sve: Tito je (bio) Ja, Tito je Ja, i Tito će biti Ja. Za užinu vrući krumpiri, za goste hladetina, za neprijatelje istorijsko NE! Da netko ne remeti raspored zagrada, da netko ne kaže podlo: Tito jebi (i) O (i) Ja, već da u ritmu marša zatrubi: TI-TO-JE-(BI-O-))JA! Lijepa (naša) šloserija:

"U cara Trojana kozje uši", govorio sam Ja da bi me razumeli svi. I obično sam, onako iz potaje, dodavao: "Zaklela se zemlja raju da se svake tajne znaju". E sad, možda bi tačnije bilo reći: govorila sam Ja, ako sam bio (ili bila?) priča, ali Ja sam rado menjao (menjala?) gramatički rod i (nadgramatički) pol da bih neprestano držao (držala?) u neizvesnosti svoje saradnike, narod, vasceli svet. Ponoviću to jasnije, u muškom rodu: duga kosa - kratka pamet; kratka kosa - dubok džep! Jer, u životu je ipak najvažnije ponešto i zaraditi, na radost pionira, omladine i ribolovaca! Tako je učio Tito, tako sam učila (učio?) Ja: "Ko večera rakije, doručkuje vode", iliti po prostomu - " Ko rano ruča ili se mlad oženi, neka se ne žali posle na glad". Pa onda pitam Ja vas, drugovi i drugarice, kako da ljudi ostanu trezni i ne švaleraju se? I još pitam, šta je to: "Ujutro belo, u podne crno, uveče šareno"?

To ne zna niko, čak ni oni koji imaju oči, ali kao da ne vide Istinu: to zna samo Učiteljica Života kada se odilja od neverne Mašte. Kao što se Ja nikad nisam odiljao (odiljala?) od života: u suprotno veruju samo mali mitotvorci koje uvek - ne lezi vraže! - oda neka krupna greška. Na primer, nelogičan naslov, loše poznavanje jezika, traljava versifikacija! Dok sede na dokovima holideja i leleču onu narodnu ("Tito toči, Tito služi, al za Kraljem srce tuži"), vreme ih neumoljivo prekriva paučinom zaborava: jer sad već odavno baš za Titom srce tuži a vino (tj. viski) toči i služi neko sasvim drugi iz Gogoljevog šinjela (Sloba, Đinđić ili Voja; Tuđman, Račan ili Kučan, sve prema raspoloženju i gajdama u koje umetnik dipla!). Jer uvek je nekako bilo: u vajatu je erp, u šargarepi crv, u Kući cveća Ja!. Neizreciva šloserija, zavrzlama bogova, TAMNICA NARODA! I pitam ja vas, šta smo mi uradili povodom toga? Šta se zbililo u onoj uskoj špilji, šta u Kliničkom centru u Ljubljani? Ne sme prestati priča: PRIČA KOJA JE ISPRIČALA MENE; ili, što kažu titotvorci: neće nestati PRIČA KOJA JE ISPRIČALA TITA. Ipak, sve će to narod pozlatiti, sve će to prekriti snegovi i šaš...